

Ulla Haapa

Äiti, Unto ja minä

Elämää Uudessakylässä 1930-luvulta 1950-luvulle

Äiti, Unto ja minä

**”Köyhän elämä on helppoa, kun ei tarvitse pelätä
menettävänsä jotakin, kun ei mitään olekaan.”**

Ulla Haapa

Äiti, Unto ja minä

© 2016 Ulla Haapa

Kuvitus: **Ulla Haavan arkisto**

Toimitus, esipuhe ja alaviitteet: **Petri Haapa**

Kustantaja: BoD™ – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-**952-330-741-4**

Sisällysluettelo

Esipuhe	5
Johdanto.....	10
Kunnantilalla	14
Sota.....	37
Sodan jälkeen	50
Itävalta	56
Ompelijana	59
Veljet ja sisko	63
Perheen perustaminen	69

Esipuhe

Anders Ottman ja hänen vaimonsa Maja Lisa (os. Fisk) muuttivat Turusta Silvon kaupunginosasta Tammisaareen. Muuttaessaan heillä oli yksi lapsi eli Maja Lena (s. 1794). Tammisaarella Maja Lisa synnytti ensin Eva Fredrican (s. 1799), Hedvig Gustavan (1801). Sen jälkeen perhe muutti Karjalohjalle Terävän maatilalle Mustlaxiin. Siellä Maja Lisa synnytti vielä Eric Johanin (s. 1803) ja Brita Christinan (1806).

Hedvig Gustava (Hedda) Ottman meni naimisiin sammattilaisen Johan Reinhold Gröndahlin kanssa ja sai esikoispojan eli Frans Johanin (s. 1828) Ennen pojan syntymää kiertelevää elämää viettävä Johan Reinhold oli kuitenkin muuttanut rengiksi Tammisaareen, sillä kirkonkirjoihin Frans Johan ilmoitettiin syntyneen aviottomana, ja jossain lähteissä Frans Johanin sukunimi tai lisänimi on Heddasson. Johan Reinhold kuitenkin palasi takaisin Karjalohjalle muonatorppariksi ja yhteen Hedda Ottmanin kanssa. Hedda synnytti Eva Lovisa Gröndahlin (s. 1833), mutta sitten taas Johan Reinhold lähti muualle ja päätyi rengiksi Merikarvialle. Hedda

synnytti aviottoman lapsen Maria Christina Gröndahlin (s. 1839), jonka nimi on jossain lähteissä Maria Christina Hedvigsson. Hedda meni uudelleen naimisiin vuonna 1845 muonatorppari Nils Nilsson Myrbergin. Mies kuoli jo 45-vuotiaana vuonna 1846. Hedda muutti nuorimman tyttärensä Maria Christinan kanssa asumaan Raswan rusthollin torppaan. Vuonna 1856 torpassa asui enää torpparin leski Anna Gretha Forsell (s. 1781), leski Hedda Ottman-Gröndahl ja leski Ulrika Henrietta Herman (s. 1798). Heddan nuorin tytär Anna Christina oli 14-vuotiaasta lähtien ollut piikana Turussa.

Heddan esikoinen Frans Johan piti kuitenkin sukunimenään Gröndahlia. Hän kierteli palkollisena renkinä mm. Drunkan maatilalla ja Wappulan rusthollissa Karjalohjalla, kunnes sitten asettui Raswan rustholliin muonatorppariksi. Sitä ennen hän oli kuitenkin mennyt naimisiin Maria Christina Genbergin kanssa. Vuonna 1855 Maria synnytti tytön, joka sai nimekseen Eva Josefina Christina Gröndahl ja vielä pojan vuonna 1859. Poika, joka kuoli jo lapsena, sai nimekseen Johan Valfred Gröndahl.

Kun Eva Josefina oli 14-vuotias eli vuonna 1869, niin hänen oli jo merkitty Anjalan seurakunnan pääkirjaan Rabbelugnin kartanon palvelusväkeen kuuluvaksi yhdeksi kartanon piioista. Hän synnytti Anjalassa vuonna 1878 aviottoman lapsen Mathilda Evelina Gröndahlin. Toinen lapsi näki päivänvalon 1881 ja sai nimekseen Ida Josefina Gröndahl

Rabbelugnin kartanon omistaja Carl Gustaf Fabian Wrede oli naimisissa Margareta Sofia Eleonora Glansenstiernan kanssa. Glansenstiernat omistivat Arrajoen kartanon, jonka Wredet perivät Margaretan vanhemmilta. Koska Carl G.F. Wreden vaimo oli kotoisin Arrajoelta, hän synnytti yhden lukuisista (kaikkiaan 15) lapsistaan eli Rabbe Vladimir Wreden lapsuudenkodissaan Arrajoen kartanossa. Rabbe Vladimir siis syntyi perimässään kartanossa.

Kun Wredet asuivat keskellä suomenkielistä ympäristöä, niin heillä oli alituisena huolena ruotsin kielen säilyminen suvun puhekielenä. Ruotsinkielistä palvelusväkeä siirrettiin Arrajoen kartanoon mm. Anjalasta suvun pääkartanosta. Tällä tavoin itsellinen Eva Josefina Christina Gröndahl muutti Arrajoelle osaksi kartanon palvelusväkeä. Arrajoella sitten

huomattiin, että Wreden jälkikasvusta kaikki eivät oikein ruotsia enää taitaneet, joten heidät lähetettiin kielikylpyyn Arrajoelle. Arrajoki oli siis eräänlainen ruotsalaisuuden keskus umpisuomalaisella maaseudulla.

Arrajoella ollessaan Eva Josefina Christina Gröndahl synnytti Wäinö Gröndahlin vuonna 1885 ja Hilma Johanna Salmen vuonna 1889. Eva Josefina Christina Gröndahl asui Nastolan Immilän Kalkkolassa pienessä yksihuoneisessa töllissä, joka kuitenkin paloi maan tasalle. Koko elämänsä aikana Eva ei oppinut kunnolla suomea, ja kun tölli oli ilmiliekeissä, hän kiiruhti Immilän kylänraitille huutamaan hädissään, että ”tulkka katto meitin torpa pala”.

Evan vanhimpien lasten tarina on hämärän peitossa. Hilma Johanna (Hanna) kävi kaksi luokkaa Immilän uutta kansakoulua, jonka syntyyn Arrajoen Rabbe Wrede voimakkaasti vaikutti. Sen jälkeen Hanna joutui pakkaamaan vähäisen omaisuutensa vaneriseen matkalaukuun ja lähtemään piiksi maalaistaloihin. Hän kierteli piikomassa mm. Artjärvellä, Lahdessa, Ruuhijärvellä ja Kuivannolla.

Kansalaissodan syttyessä vuonna 1918 Hanna Salmi oli 29-vuotias. Hän pysytteli syrjässä kansalaissodan tapahtumista, vaikka hänen sympatiansa olivatkin vahvasti punaisten puolella. Kun sota päättyi punaisten kannalta onnettomasti, niin hänen tiedetään vieneen leipää piikaystävälleen, joka oli yksi Fellmanin pellolle Lahteen kootuista yli kymmenestä tuhannesta punavangista.

Tämän esipuheen tarkoitus on osoittaa, että kaikki me tulemme jostakin. Myös me niin sanotut pienet ihmiset, jotka aina meinaavat jäädä marginaalisiksi sivuviitteiksi tärkeistä ihmisistä kertovien historioiden sivuille. Jokaisella meistä on vanhemmat ja useimpien tiedossa on ainakin äiti, joka on hänet maailmaan tuonut.

” Äidit vain, nuo toivossa väkevät, Jumalan näkevät. Heille on annettu voima ja valta kohota unessa pilvien alta ja katsella korkeammalta.” Lauri Viita

Petri Haapa

Elämää Nastolan Uudessakylässä 1930-luvulta 1950-luvun loppuun lapsen ja aikuistuvan tytön silmin nähtynä ja koettuna. Muistelmien pohjavireenä on isättömyyden kokemus yhteiskunnassa, jossa ydinperhe oli ainoa oikea ihanne.

Kirja koostuu enemmän tai vähemmän anekdoottisista muistelmista yksinhuoltajaäidin ja kaksoslasten elämästä 1930-luvulta 1950-luvulle toisen kaksosen silmin nähtynä ja koettuna.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi